

УДК 008:[351.862.22:339.9(477)]

Цитування:

Григорчак І. М. Охорона нематеріальної культурної спадщини в умовах глобалізації: міжнародна практика та українські реалії. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. № 2. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2020. С. 10-16.

Григорчак Ігор Михайлович,
кандидат наук із державного управління,
доцент кафедри міжнародного туризму
Київського університету культури
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1935-3485>
hryhorchakihor@ukr.net

Hryhorchak I. (2020). Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage in Terms of Globalisation: International Practice and Ukrainian Realities. *National Academy of Culture and Arts Management Herald: Science journal*, 2, 10-16. [in Ukrainian].

ОХОРОНА НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Мета роботи. З'ясувати основні етапи теоретичного осмислення охорони живої частини культурної спадщини в історії та нормативно-правовій сфері й ролі в цьому ЮНЕСКО, а також проаналізувати сучасний стан охорони нематеріальної культурної спадщини в Україні. **Методологія дослідження** базується на історичному методі, що дозволяє розглянути еволюцію становлення міжнародно-правових основ охорони нематеріальної культурної спадщини; компаративному методі, за допомогою якого відбулося зіставлення міжнародної та вітчизняної практик збереження і популяризації нематеріальної культурної спадщини. **Наукова новизна** статті полягає в з'ясуванні управлінсько-правових проблем, пов'язаних із вітчизняною специфікою втілення положень Конвенції ЮНЕСКО «Про охорону нематеріальної культурної спадщини». **Висновки.** У результаті проведеного дослідження з'ясовано, що в Україні затягнувся процес інституціалізації нематеріальної культурної спадщини. Враховуючи те, що останнім часом посилюються вимоги до внесення в список ЮНЕСКО об'єктів матеріальної культурної спадщини, можна спрогнозувати, що й об'єкти нематеріальної її частини чекає такий самий суворий відбір. З огляду на викладене, вітчизняні структури влади, яким делеговані повноваження щодо охорони нематеріальної культурної спадщини, при підготовці заявки до міжнародного списку ЮНЕСКО повинні більш чітко дотримуватися критеріїв, визначених цією організацією.

Ключові слова: нематеріальна культурна спадщина, народна традиційна культура, фольклор, глобалізація, культурний дискурс.

Григорчак Ігорь Михайлович, кандидат наук по государственному управлению, доцент кафедры международного туризма Киевского университета культуры

Охрана нематериального культурного наследия в условиях глобализации: международная практика и украинские реалии

Цель работы. Выяснить основные этапы теоретического осмысления охраны живой части культурного наследия в истории и нормативно-правовой сфере и роли в этом ЮНЕСКО, а также проанализировать современное состояние охраны нематериального культурного наследия в Украине. **Методология исследования** базируется на историческом методе, что позволяет рассматривать эволюцию становления международно-правовых основ охраны нематериального культурного наследия; компаративном методе, с помощью которого произошло сопоставление международной и отечественной практик сохранения и популяризации нематериального культурного наследия. **Научная новизна** статьи заключается в выяснении управленческо-правовых проблем, связанных с отечественной спецификой воплощения положений Конвенции ЮНЕСКО «Об охране нематериального культурного наследия». **Выводы.** В результате проведенного исследования установлено, что в Украине затянулся процесс институциализации нематериального культурного наследия. Учитывая, что в последнее время ужесточились требования к внесению в список ЮНЕСКО объектов материальной культурного наследия, можно спрогнозировать, что и объекты нематериальной её части ждет столь же строгий отбор. С учетом изложенного, отечественные структуры власти, которым делегированы полномочия по охране нематериального культурного наследия, при подготовке заявки в международный список ЮНЕСКО должны более четко соблюдать критерии, определенные этой организацией.

Ключевые слова: нематериальное культурное наследие, народная традиционная культура, фольклор, глобализация, культурный дискурс.

Hryhorchak Ihor, Ph.D. in Public Administration, Assistant Professor of the Dept. of International Tourism, Kyiv

Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage in Terms of Globalisation: International Practice and Ukrainian Realities

The purpose of the article is to elucidate the main stages of theoretical understanding of the protection of cultural heritage living part in the history and regulatory sphere and UNESCO role in this regard as well as in the comprehensive analysis of the current state of intangible cultural heritage protection in Ukraine. **The methodology** of the research is based on the historical method, which allows considering the evolution of the formation of international legal foundations for the protection of intangible cultural heritage; a comparative method by which the comparison of international and domestic practices in the preservation and promotion of intangible cultural heritage took place. **The scientific novelty** of the article is to be found in the clarification of management and legal issues associated with the national conditions for the implementation of the UNESCO Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage. **Conclusions.** The study revealed that Ukraine has delayed institutionalization of the intangible cultural heritage. Given the fact that in recent times the requirements for the inclusion of material cultural heritage objects in the UNESCO list have increased, one can predict that the same situation will befall the objects of its intangible part. Considering the above, the national government authorities who have been delegated with powers of safeguarding the intangible cultural heritage should adhere more strictly to UNESCO criteria when drafting an application for the UNESCO Intangible Cultural Heritage Representative List.

Key words: intangible cultural heritage, folk traditional culture, folklore.

Актуальність теми дослідження. Сучасний глобалізаційний процес у культурній сфері носить діалектично суперечливий характер. З одного боку, відкрилися нові можливості для взаємопроникнення культур, їхнього діалогу та взаємного збагачення, водночас з іншого – спостерігається ерозія самобутності та національної унікальності культур народів світу, що становить серйозну загрозу для функціонування, в тому числі й нематеріальної культурної спадщини (далі – НКС). Під НКС, відповідно до прийнятої Конвенції ЮНЕСКО, мають на увазі «звичаї, форми показу та вираження, знання та навички, а також пов'язані з ними інструменти, предмети, артефакти й культурні простори, які визнані спільнотами, групами й у деяких випадках окремими особами як частина їхньої культурної спадщини» [7]. На відміну від матеріальної частини культурної спадщини, НКС є динамічною, а не статичною, носить не «музейний» характер, а розглядається як жива спадщина, що має конкретних представників традицій, які виступають їх головними носіями.

На сьогодні охорона НКС набуває нового змісту, враховуючи, що для деяких форм нематеріальної спадщини існує потенційна небезпека їхнього зникнення, а інші – найбільш виразні (які користуються великим попитом у споживачів) – зазнають комерціалізації, викривлення та нівелювання. Надмірна комерціалізація нерідко веде до автоматизації виробничого процесу так званої «матеріальної» частини НКС (народні ремесла й художні промисли), яка, підвищуючи впізнаваність об'єктів НКС, сприяє втраті національних традицій технології виробництва та відповідного смислового навантаження.

Яскравим свідченням цього може слугувати сьогоднішня ситуація з одним із національних

символів України – вишиванкою. Цей оберег українців в умовах стрімкого поглиблення глобалізаційних процесів усе менше має художньо-ручний вигляд, натомість зростає його масово-машинний характер виробництва. Чого варті тільки дешеві китайські підробки вишиванок, що заповнили вітчизняний ринок.

Намагаючись протидіяти негативному впливу глобалізації, одна з найавторитетніших спеціалізованих інституцій ООН – ЮНЕСКО – ставить собі за мету не тільки стояти на охороні культури, але й сприяти її сталому розвитку в сучасному глобалізованому світі. Діяльність цієї міжурядової установи серед іншого спрямована на вироблення дієвих механізмів із виявлення, систематизації, охорони і популяризації об'єктів НКС та їх носіїв.

Підвищена останнім часом увага різних інституцій, науковців і громадськості до проблем, що стосуються нематеріальної частини культурної спадщини, пов'язана не тільки з її суттєвою вразливістю і намаганням світової спільноти охороняти її для культурного розмаїття та передачі нащадкам, а й збереженням НКС як потужного комунікаційного засобу спілкування між народами.

На думку німецької дослідниці С. Франк, «бум спадщини» відображає постмодерністську кризу реальності, для якої характерна відмова від історії (національного метанаративу) як колективного і унікального на користь альтернативних (паралельних) партикулярних історій [9].

Аналіз досліджень і публікацій. В Україні тривалий час об'єктом наукових студій були питання, пов'язані з охороною, збереженням і розвитком матеріальних об'єктів культурної спадщини і лише порівняно недавно вітчизняні науковці почали приділяти увагу осмисленню проблем нематеріальної її частини. Насамперед,

це роботи Г. Андрес [1], Ю. Бережної [2], В. Гончарова [5], Н. Кудерської та І. Кудерської [9]. Водночас проблема охорони НКС в Україні на разі не достатньо повно досліджена, що заслуговує більшої уваги з боку наукової спільноти.

Метою статті є з'ясування основних етапів теоретичного осмислення охорони живої частини культурної спадщини в історії та нормативно-правовій сфері й ролі в цьому ЮНЕСКО, а також проаналізувати сучасний стан охорони НКС в Україні.

Виклад основного матеріалу. Одним з універсальних міжнародних правових інструментів захисту культурної спадщини народів світу виступають проекти, зокрема спеціальні Конвенції ЮНЕСКО. Одна з них – Конвенція про охорону Всесвітньої культурної і природної спадщини – була прийнята в 1972 році. І хоча в цьому нормативно-правовому акті, не було навіть згадки про НКС, проте під час роботи конференції лунали пропозиції про необхідність охорони того, що на даний час ми називаємо НКС.

Розпочатий на конференції дискурс відносно охорони живої культури згодом набув продовження. Представники, що розглядали всю культурну спадщину як єдине ціле, виступали проти її поділу на частини, натомість інші вважали, що НКС, враховуючи її специфіку, заслуговує на окрему увагу з боку світової спільноти.

Відлік кристалізації прихильників охорони нематеріальної форми культурної спадщини прийнято розпочинати з 1973 року, коли один із членів уряду Болівії звернувся з листом до Генерального секретаря ЮНЕСКО. У ньому, зокрема, вказувалося, що всі наявні інструменти, спрямовані на охорону тільки матеріальних об'єктів, і водночас такі нематеріальні форми культури, як музика і танці протягом останнього часу стали об'єктом інтенсивної підпільної комерціалізації та експорту, внаслідок чого руйнуються традиційні культури.

Міністр висунув три пропозиції: по-перше, до міжнародних конвенцій про авторське право додати новий протокол, згідно з яким «проголосити всі права на культурне вираження колективного або анонімного походження, які були створені або набули традиційного характеру на території окремих держав-членів, власністю таких держав»; по-друге, пропонував, щоб міждержавний комітет розглядав різні суперечки стосовно «присвоєння авторства між двома або більше державами щодо спільних форм вираження»; по-третє, слід підписати конвенцію, «щоб регулювати аспекти збереження,

популяризації та поширення фольклору», поряд із якою створити «Міжнародний реєстр фольклорних культурних цінностей» (на зразок сучасного Репрезентативного списку НКС) [14].

Пропозиції були взяті до уваги і в результаті спільної роботи ЮНЕСКО та Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) у 1982 році в Женеві були розроблені «Типові положення для національних законодавств з охорони фольклору від незаконного використання та інших шкідливих дій».

Хоча ідеї цього положення, які регламентували, до речі, використання лише усної форми фольклору і розглядалися свого роду матрицею для імплементації в національні законодавства питань, пов'язаних з охороною фольклору, так і не були широко реалізовані країнами-членами ЮНЕСКО, однак була започаткована спеціальна міжнародна правова система охорони (*sui generis*) фольклору за допомогою законодавства у сфері інтелектуальної власності.

Наступним кроком на шляху становлення міжнародно-правових основ охорони НКС стало прийняття в 1989 році на 25-й конференції ЮНЕСКО в Парижі Рекомендації з охорони традиційної культури і фольклору. У документі вперше було дано найбільш чітке визначення поняття «фольклор», під яким розумілася «сукупність заснованих на традиціях культурного суспільства творів, виражених групою чи індивідуумами й визнаних у якості відображення сподівань суспільства, його культурної та соціальної самобутності; фольклорні взірці та цінності передаються усно, шляхом імітації чи іншими засобами» [12]. Водночас появу в Рекомендаціях поряд із фольклором ще одного терміну «традиційна культура» слід розглядати радше як намагання ЮНЕСКО відмовитися від спроби звести живу частину культурної спадщини лише до фольклору та пошук більш відповідного його заміника. Незважаючи на суто номінальний вплив Рекомендацій на національний рівень, це був перший правовий документ, спрямований на захист традиційної культури і фольклору.

Протягом наступного десятиліття ЮНЕСКО сприяло реалізації Рекомендацій та аналізувало в даному контексті поточну ситуацію з іншими зацікавленими сторонами: урядовими і неурядовими інституціями та відповідними спеціалізованими закладами, такими, наприклад, як Смітсонівський інститут. Під час роботи регіональних та субрегіональних семінарів, конференцій ЮНЕСКО намагалося не тільки стимулювати зацікавленість громадськості до проблем збереження і подальшого розвитку НКС,

але й сприяти розробленню та прийняттю нового нормативного документа з охорони НКС, який би носив не рекомендаційний, а вже обов'язковий характер.

Свідченням поступового переростання теоретико-культурного дискурсу щодо охорони НКС у практичну площину стала реалізація ЮНЕСКО двох світових проектів – «Живі скарби людства» (1993) та «Проголошення шедеврів усної та нематеріальної спадщини людства» (1997). Завдяки цій програмі найрізноманітніші форми нематеріальної спадщини були оголошені «шедеврами» (у 2001 р., 2003 р., 2005 р.) і отримали міжнародне визнання.

Одночасно тривав процес теоретико-термінологічного осмислення проблем живої частини культурної спадщини, що знайшло своє відображення у виробленні на рубежі тисячоліть базового поняття. Так, у березні 2001 року в італійському Турині ЮНЕСКО організувало засідання круглого столу на тему «Нематеріальна культурна спадщина – робочі визначення», на якому була дана перша спроба чіткого визначення НКС. Зокрема, під НКС пропонувалося розглядати «процеси, яких навчилися люди, разом зі знаннями, навичками і творчістю, які наповнюються і розвиваються ними; результати, що створюються людьми, а також ресурси, простори та інші аспекти соціальної та природної дійсності, необхідні для їх підтримки; ці процеси формують у живучих спільнот відчуття спадкоємності і важливі для культурної самобутності, також як і для збереження культурного розмаїття і творчості людства» [11].

Як бачимо, таке визначення артикулює увагу не на збереженні самих об'єктів творчості, як це мало місце з фольклором, а на її суб'єктах – на підтримці знань і навичок живих носіїв НКС [11].

З 2002 року розпочалася безпосередня робота над створенням нового нормативного документа щодо охорони живої культурної спадщини, яка завершилася 17 жовтня 2003 року прийняттям Конвенції ЮНЕСКО «Про охорону нематеріальної культурної спадщини» (далі – Конвенція).

Таким чином, незважаючи на те, що теоретичні підходи до осмислення концепту НКС тривали майже 30 років і були, перш за все, пов'язані з його складністю та специфікою, проте чим інтенсивніший характер носили глобалізаційні процеси, тим очевиднішою ставала зростаюча необхідність встановлення правового механізму для забезпечення охорони різних форм НКС.

Появу Конвенції, яка значно переосмислила та розширила сутність поняття «культурна

спадщина», слід вважати закономірною, оскільки якщо образно порівнювати дві складові світової культурної спадщини, то об'єкти її матеріальної складової становлять собою тіло, а нематеріальної – душу народу.

Цей різновид міжнародного договору немає прямої дії й набув чинності 20 квітня 2006 року, після того, як його ратифікували 30 держав-учасників. Серед них 11 представляли азійські країни, 9 – африканські, 6 – європейські (Білорусь, Ісландія, Латвія, Литва, Румунія і Хорватія) і 4 – американські. Таким чином, 2/3 країн, які першими ратифікували Конвенцію, представляли азійсько-африканські країни.

Така пасивність багатьох держав Європи щодо розширення поняття «культурна спадщина» пояснюється, перш за все, тим, що на території таких провідних країн континенту, як Велика Британія, Іспанія, Італія, Німеччина та Франція зосереджена значна частина Всесвітньої культурної спадщини. Натомість для Африки та Азії культурна спадщина в основному представлена іншими формами: танцями, музикою, традиційними знаннями, ритуалами тощо. Враховуючи те, що вони не потрапили до Конвенції Всесвітньої культурної спадщини 1972 року, багато країн «Півдня» намагалися це компенсувати прийняттям нової Конвенції та відповідним списком НКС, представивши, таким чином, світовій спільноті власну культурну спадщину.

На заваді активного процесу долучення європейських країн до Конвенції був і сам термін «НКС», який досить часто критикувався вченими та експертами через його недосконалість і умовність. Незважаючи на доволі копітку роботу ЮНЕСКО та інших зацікавлених у цьому питанні сторін, окремі з держав, навіть після ратифікації Конвенції, цим терміном послуговуються досить рідко.

На сьогодні, попри те, що з 193 країн-членів ЮНЕСКО до Конвенції приєдналося 178 держав світу, однак такі країни, як США, Велика Британія, Російська Федерація її не ратифікували. Так, на думку О. Ямпольської, голови комітету з культури Державної Думи – нижньої палати парламенту Російської Федерації, Конвенція нібито «загальмувала розвиток народів тих країн, які ратифікували її...» [6]. Ратифікація Конвенції дозволяє країні подавати власні об'єкти на включення їх до міжнародного списку ЮНЕСКО. Для цього вона повинна подати заявку на початку року в Міжурядовий комітет з охорони НКС, який через півтора року приймає відповідне рішення.

Водночас хотілося б наголосити, що завдяки програмі «Проголошення шедеврів усної та

нематеріальної спадщини людства», про яку йшлося вище, ця процедура в ЮНЕСКО, до набуття чинності Конвенції (2006), не застосовувалася. На той момент «Список шедеврів усної і нематеріальної спадщини людства» налічував уже 90 об'єктів НКС. Таким чином, на сьогодні є країни, які, не ратифікувавши Конвенцію, представлені в Репрезентативному списку НКС ЮНЕСКО,

Міжнародний список, який щороку оновлюється, включає два списки. «Репрезентативний список нематеріальної культурної спадщини людства» (діє з 2008 року, замінивши «Список шедеврів усної і нематеріальної спадщини людства»), направлений на суспільне сприйняття та забезпечує всесвітню популярність різноманітних нематеріальних форм культури з усіх регіонів світу. «Список нематеріальної культурної спадщини, що потребує термінової охорони» (2008), привертає увагу ЮНЕСКО до нематеріальних форм культури, що зникають. Окрім цих двох списків існує ще «Реєстр передового досвіду збереження нематеріальної культурної спадщини», спрямований на поширення успішної та інноваційної практики підтримки, передачі та стабільного розвитку НКС країнами-членами Конвенції.

У 2008 році Україна після ратифікації Конвенції приєдналася до міжнародної ініціативи щодо збереження нематеріальної частини культурної спадщини й отримала право на номінування власних об'єктів до міжнародного списку НКС ЮНЕСКО. До нього поки що нашої державі вдалося включити лише три шедеври національної культури: до Репрезентативного списку внесено Петриківський розпис (2013), Косівську мальовану кераміку (2019), а до Списку, що потребує термінової охорони, – козацькі пісні Дніпропетровщини (2016). Водночас, якщо порівнювати Україну з тими ж республіками колишнього СРСР щодо наявності представлених об'єктів НКС у списках ЮНЕСКО, то для нашої держави ця кількість нам видається надто непрезентабельною і не відповідає ролі та значущості національної культури в загальносвітовому вимірі. Так, наразі Азербайджан має 13 об'єктів, Казахстан – 9, Узбекистан – 7, Киргизстан – 6, Вірменія та Грузія – 5.

Ситуація, що склалася в Україні, на нашу думку, пов'язана з невиправдано затягнутим процесом інституалізації охорони НКС. Так, лише через п'ять років після приєднання України до Конвенції при Міністерстві культури України було створено Експертну раду з питань НКС і через сім років державою визначено орган, якого

уповноважено на науково-методичне забезпечення реалізації Конвенції – Український центр культурних досліджень.

Подальшій інституціоналізації охорони НКС в Україні, безумовно, сприяло б і прийняття відповідного закону, як це має місце, наприклад, в Іспанії чи тому ж Китаї – країні-лідерів за кількістю об'єктів НКС ЮНЕСКО у світі. Проте вже кілька років проект Закону України «Про нематеріальну культурну спадщину» гуляє в мережі Інтернет і на сьогодні так і не прийнятий Верховною Радою України.

Не краща ситуація щодо реалізації Конвенції і в регіонах, де питання, пов'язане з актуалізацією охорони НКС, перебуває на початковій стадії. Як відомо, ставши країною-членом Конвенції, Україна взяла на себе зобов'язання створити каталог НКС і його постійно оновлювати. У лютому 2018 року наказом Міністерства культури України був оновлений національний перелік об'єктів НКС. Нині національний перелік елементів НКС України становить 14 об'єктів, які представляють 9 регіонів України: три – Полтавську область; два – Дніпропетровську область; по одному – АР Крим, Вінницьку, Київську, Івано-Франківську, Сумську області. Один об'єкт НКС представляють спільно два регіони – Житомирська та Рівненська області.

Ураховуючи те, що перший перелік НКС був створений ще в 2012 р., постає риторичне запитання: «А що, в інших регіонах держави об'єктів, які заслуговують бути включені до національного списку НКС, немає?». Таке ставлення представників регіональної влади та місцевого самоврядування до НКСЮ, ймовірно, викликано не до кінця усвідомленням значення об'єктів НКС як ресурсу популяризації та розвитку територій.

Заради справедливості хотілося б зазначити, що у ситуації, що склалася в регіонах, мають місце й суто технічні причини, пов'язані з труднощами при заповненні облікових карток на елемент НКС для подачі до реєстрів, створенні електронної бази елементів НКС тощо. З метою покращення цієї ситуації останнім часом намітилися позитивні зміни щодо надання уповноваженими інституціями на центральному рівні посильної допомоги регіонам. Так, Українським центром культурних досліджень було видано науково-методичні рекомендації щодо виявлення, ідентифікації, документування, звітності НКС, подані зразки документів про внесення елемента до Переліку місцевого/регіонального рівнів елементів НКС із подальшим просуванням до Національного реєстру та списку ЮНЕСКО [3, 4]. Відповідно до методичних рекомендацій, організація роботи з

інвентаризації обраного елемента НКС та просуванням його до списку ЮНЕСКО передбачає 9 кроків. На нашу думку, ці рекомендації носять рамковий характер, їх слід було б чіткіше прописати.

Затверджений «Порядок ведення Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України» серед іншого передбачає, що «включення елемента нематеріальної культурної спадщини до місцевого переліку елементів нематеріальної культурної спадщини не є обов'язковою умовою для включення елемента до Національного переліку» [10]. Імовірно, все це обумовлено, насамперед, тим, що на сьогодні не в усіх областях створені регіональні Переліки НКС, незважаючи на те, що Міністерство культури України ще в 2015 році рекомендувало місцевим органам управління культури створити місцеві та регіональні списки елементів НКС.

Ситуація, що склалася, на нашу думку, є перехідною, а в перспективі, коли запрацюють усі регіональні Переліки НКС, присутність в ньому об'єкта НКС повинна бути передумовою для включення його до Національного реєстру України. Для полегшення потрапляння об'єкта НКС України до міжнародних списків ЮНЕСКО, як слушно зауважують Н. Кудерська та І. Кудерська, необхідно готувати включення об'єктів НКС до Переліку об'єктів НКС України за тими ж вимогами, які встановлені для включення їх до списків НКС ЮНЕСКО [9, 51]. Нині Українським центром культурних досліджень такі методичні рекомендації щодо підготовки та оформлення документів про включення елементів НКС України до списків ЮНЕСКО вже розроблені.

В Україні слід впроваджувати міжнародну практику, особливо характерну для європейських країн, щодо більш активнішого залучення регіональних органів державної влади та місцевого самоврядування, бізнесу, громадськості до підготовки та просування національних об'єктів НКС до міжнародного списку ЮНЕСКО, тим більше, що політика децентралізації влади в Україні цьому сприяє.

Підсумовуючи вищесказане, хотілося б наголосити, що формування списків НКС не вирішить усього кола проблем, пов'язаних з охороною живої частини культурної спадщини в Україні. Окрім правового забезпечення охорони НКС слід задіяти інші механізми: фінансові, інформаційні, матеріально-технічні, кадрові, тобто вирішення проблеми вимагає комплексного підходу.

Висновки. У результаті проведеного дослідження з'ясовано, що в Україні затягнувся

процес інституціалізації нематеріальної культурної спадщини. Враховуючи те, що останнім часом посилюються вимоги до внесення до списку ЮНЕСКО об'єктів матеріальної культурної спадщини, можна спрогнозувати, що така ж доля спіткає й об'єкти нематеріальної її частини. З урахуванням викладеного, вітчизняні структури влади, яким делеговані повноваження щодо охорони НКС, при підготовці заявки до міжнародного списку ЮНЕСКО повинні чіткіше дотримуватися критеріїв, визначених цією організацією.

Література

1. Андрес Г. Охорона нематеріальної культурної спадщини як актуальний напрям культурної політики України // Праці Центру пам'яткознавства. 2012. Вип. 22. С. 5–15.
2. Бережна Ю. Нематеріальна культурна спадщина ЮНЕСКО: поняття, тенденції, український вимір // Географія та туризм. 2012. Вип. 23. С. 93–100.
3. Босик З., Снігирьова Л. Нематеріальна культурна спадщина: виявлення, ідентифікація, документування, звітність: науково-методичні рекомендації. Київ : Логос, 2015. 52 с.
4. Босик З., Снігирьова Л., Телеуця В. Нематеріальна культурна спадщина України : методичні рекомендації. Київ, 2017. 48 с.
5. Гончаров В. До проблеми взаємовідносин традицій і нематеріальної культурної спадщини. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. 2014. Вип. 20(2). С. 180–184.
6. Драпеко рассказала, почему РФ не приняла конвенцию ООН об охране нематериального наследия. URL: <https://www.pnp.ru/social/drapeko-rasskazala-pochemu-rf-ne-prinyala-konvenciyu-oon-ob-okhrane-nematerialnogo-kulturnogo-naslediya.html>. (дата звернення : 15.04.2019).
7. Кабицкий М. Нематериальное наследие как элемент конструирования смыслов культурного дискурса и некоторые вопросы его изучения и использования в России и странах Европы. / *Новые российские гуманитарные исследования*. 2017. Т 12. URL: <http://www.nrgumis.ru/articles/2012/> (дата звернення: 15.06.2019).
8. Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини від 17.10.2003 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d69_ (дата звернення: 14.02.2019).
9. Кудерська Н., Кудерська І. Списки (переліки, реєстри) нематеріальної культурної спадщини // *Верховенство права*. 2016. № 3. С. 46–52.
10. Про затвердження Порядку ведення Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України : Наказ Міністерства культури України від 11.12.2017 р. № 1319. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0020-18>. (дата звернення: 10.05.2019).
11. Разработка нового международного нормативного акта по охране нематериального

культурного наследия / Генеральная конференция ЮНЕСКО, 31-я сессия. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001234/123437r.pdf> . (дата звернення: 08.02.2019).

12. Рекомендация ООН про збереження традиційної культури та фольклору від 15.11.1989 р. URL: <https://etnoua.info/novyny/rekomendacija-oon-pro-zberezhenja-folkloru/>(дата звернення: 08.02.2019).

13. Hafstein V. Recognizing Intangible Cultural Heritage. URL : <https://ich.unesco.org/doc/src/00195-EN.pdf>. (дата звернення: 02.02.2019).

References

1. Andres, H. (2012). Protection of Intangible Cultural Heritage as an Actual Direction of the Cultural Policy of Ukraine. Works of the Memory Studies Center. Issue 22, pp. 5-15 [in Ukrainian].

2. Berezna, Yu. (2012). UNESCO Intangible Cultural Heritage: Concepts, Trends, Ukrainian Dimension. Geography and Tourism. Issue 23, pp. 93-100 [in Ukrainian].

3. Bosyk, Z. & Snihyriova, L. (2015). Intangible Cultural Heritage: Discovery, Identification, Documentation, Reporting : Scientific and Methodological Recommendations. Kyiv: Logos [in Ukrainian].

4. Bosyk, Z. & Snihyriova, L. & Teleutsia, V. (2017). Intangible Cultural Heritage of Ukraine: Methodical Recommendations. Kyiv [in Ukrainian].

5. Honcharov, V. (2014). To the Problem of the Relationship between Traditions and Intangible Cultural Heritage. Ukrainian culture: the past, modern, ways of development. Issue 20(2), pp. 80-84 [in Ukrainian].

6. Drapenko told why the Russian Federation did not adopt the UN Convention on the Protection of the Intangible Cultural Heritage (2018). Retrieved from: <https://www.pnp.ru/social/drapeko-rasskazala-pochemu-rf-ne-prinyala-konvenciyu-oon-ob-okhrane-nematerialnogo-kulturnogo-naslediya.html>. [in Russian].

7. Kabytskyi, M. (2017). An intangible heritage as an element of constructing the meanings of cultural discourse and some questions of its study and use in Russia and European countries. New Russian humanitarian research. Retrieved from: <http://www.nrgumis.ru/articles/2012/> [in Russian].

8. Convention on the Protection of the Intangible Cultural Heritage of October 17, 2003 (2008). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d69 [in Ukrainian].

9. Kuderska, N. & Kuderska, I. (2016). Lists (Records, Registers) of Intangible Cultural Heritage. Supremance of law. № 3, pp. 46-52 [in Ukrainian].

10. On approval of the Procedure for Maintaining the National List of Elements of the Intangible Cultural Heritage Elements of Ukraine: Order of the Ministry of Culture of Ukraine No. 1319 dated December 11, 2017. (2017). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0020-18> [in Ukrainian].

11. Development of a new international normative act on the protection of intangible cultural heritage. UNESCO General Conference, 31st session. (2001). Retrieved from: <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001234/123437r.pdf> [in Russian].

12. UN Recommendation on the Preservation of Traditional Culture and Folklore dated November 15, 1989. (2012) Retrieved from: <https://etnoua.info/novyny/rekomendacija-oon-pro-zberezhenja-folkloru/> [in Russian].

13. Hafstein V. Recognizing Intangible Cultural Heritage. (2007). Retrieved from: <https://ich.unesco.org/doc/src/00195-EN.pdf> [in English].

Стаття надійшла до редакції 17.03.2020

Прийнято до друку 24.04.2020